

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/96/2004

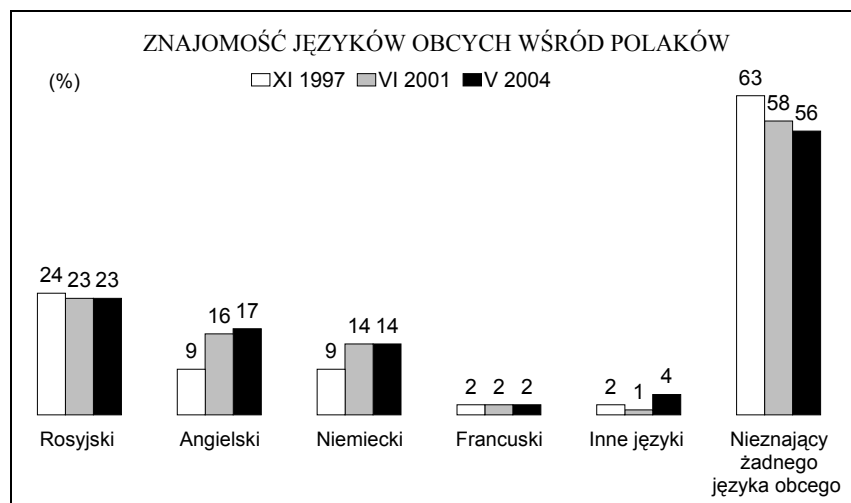
WYJAZDY ZAGRANICZNE POLAKÓW I ZNAJOMOŚĆ JĘZYKÓW OBCYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, CZERWIEC 2004

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

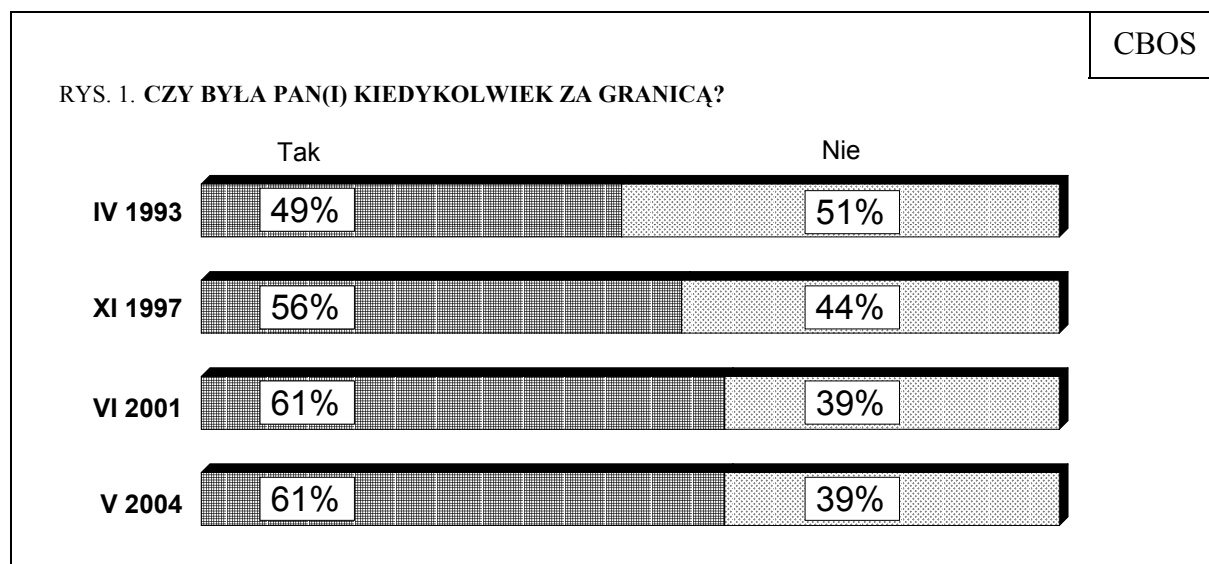
- ◆ Blisko dwie piąte dorosłych Polaków (39%) nigdy nie było za granicą. Wyjazdy zagraniczne są powszechne lub niemal powszechne jedynie wśród kadry kierowniczej i inteligencji (96%), respondentów z wyższym wykształceniem (94%), a także pracowników umysłowych niższego szczebla (83%) i osób prowadzących działalność gospodarczą (82%).
- ◆ Ponad dwie piąte ogółu badanych (44%) twierdzi, że może porozumieć się w obcym języku, z tego co trzeci - przynajmniej w dwóch językach. Najwięcej Polaków deklaruje znajomość języka rosyjskiego, ale w stosunku do lat dziewięćdziesiątych wzrosła liczba władających angielskim i niemieckim.

- ◆ Młodzi ludzie (od 18 do 24 roku życia) znają przede wszystkim język angielski (54%), rzadziej niemiecki (22%), a jeszcze rzadziej - rosyjski (13%). Wśród osób mających od 25 do 34 lat znajomość tych trzech języków jest wyrównana (angielski - 21% wskazań, rosyjski i niemiecki po 19%). Zasadnicza różnica uwidacznia się w grupach wiekowych powyżej 35 roku życia, w których dominuje znajomość języka rosyjskiego.

Jednym ze skutków przemian, jakie przyniósł rok 1989, było zniesienie ograniczeń w wyjazdach zagranicznych. Podróżowanie po świecie zależy już tylko od indywidualnych możliwości finansowych Polaków. Przystąpienie naszego kraju do Unii Europejskiej stanowi kolejny krok w ułatwieniu poruszania się niemal po całej Europie. Interesujące jest, w jakim stopniu integracja Polski z UE przyczyni się do dalszego wzrostu liczby Polaków znających inne kraje.

Jedenaście lat temu niespełna połowa dorosłych Polaków deklarowała, że przynajmniej raz odwiedziła obcy kraj. W latach dziewięćdziesiątych liczba ta powoli, acz systematycznie rosła, u progu obecnej dekady zaś ustabilizowała się na poziomie 61%¹.

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (168) przeprowadzono w dniach od 7 do 10 maja 2004 roku na liczącej 1006 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Znajomość innych krajów jest bardzo silnie związana z wykształceniem i środowiskiem społecznym badanych. Trudno znaleźć kogoś, kto nie był za granicą, wśród osób z wyższym wykształceniem (6%), a także zaliczających się do kadry kierowniczej i inteligencji (4%). Niewielu jest takich również wśród pracowników umysłowych niższego szczebla (17%) oraz osób prowadzących działalność gospodarczą (18%).

Zarazem nigdy nie było za granicą 60% badanych z wykształceniem podstawowym (a więc dziesięciokrotnie więcej niż w grupie osób mających wyższe wykształcenie), 79% rolników (a więc dwudziestokrotnie więcej niż członków kadry kierowniczej i inteligencji) oraz 57% robotników niewykwalifikowanych.

Za granicę częściej wyjeżdżają respondenci mieszkający w miastach (szczególnie największych) niż mieszkańcy wsi. Przynajmniej raz była za granicą zdecydowana większość badanych mieszkających w miastach liczących ponad pół miliona mieszkańców (81%) i mniej niż połowa ogółu mieszkańców wsi (42%).

We wszystkich grupach wyróżnionych ze względu na wiek ponad połowa respondentów deklaruje, że przynajmniej raz była za granicą. Jednak najwięcej takich osób można spotkać wśród badanych mających od 25 do 44 lat - w tej generacji stanowią oni dwie trzecie ogółu. Najstarsi z nich w momencie zniesienia ograniczeń w wyjazdach za granicę dobiegali trzydziestki, dla najmłodszych zaś swoboda podróżowania jest już elementem „świata zastanego”. Wśród ogółu młodych ludzi do 24 roku życia mniej jest takich, którzy byli za granicą, niż wśród badanych mających od 25 do 44 lat (odpowiednio: 59% i 67%), ale z kolei wśród uczącej się młodzieży odsetek ten jest większy (71%).

Znajomość języka obcego nie jest konieczna, by wyjechać za granicę. Wśród tych, którzy wyjeżdżali, blisko połowa nie zna żadnego języka obcego. Z kolei co czwarty badany spośród tych, którzy nie byli za granicą, może porozumieć się w jakimś obcym języku.

Tabela 1

Czy był(a) Pan(i) kiedykolwiek za granicą?	Czy zna Pan(i) na tyle jakiś język obcy, aby móc się nim porozumieć?	
	Tak	Nie
	w procentach	
Tak	55	45
Nie	27	73

CZĘSTOŚĆ WYJAZDÓW

Respondentów, którzy kiedykolwiek byli za granicą, pytamy w naszych badaniach o częstość i kierunki wyjazdów w ciągu ostatnich dwudziestu lat. Celowo eliminujemy w ten sposób nieliczne grono osób (ok. 3% ogółu), które wprawdzie były za granicą przed wieloma laty, ale potem już nie wyjeżdżały.

Tabela 2

Ile razy w ciągu ostatnich dwudziestu lat , czyli od roku 1984, był(a) Pan(i) za granicą?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	XI 1997*	VI 2001**	V 2004***
	w procentach		
1 raz	12	11	10
2 - 3 razy	14	16	15
4 - 7 razy	12	15	14
8 - 12 razy	6	5	6
13 - 20 razy	4	5	4
21 razy i więcej	4	6	7
Wiele razy - nie pamiętam, trudno powiedzieć	2	1	2
Był(a)m dawniej niż przed 20 laty	2	2	3
Nigdy nie był(a)m za granicą	44	39	39

* Dotyczy wyjazdów w latach 1977-1997 ** Dotyczy wyjazdów w latach 1981-2001 *** Dotyczy wyjazdów w latach 1984-2004

W latach 1997-2001 wzrosła nie tylko liczba Polaków, którzy byli za granicą, ale i liczba wyjeżdżających wielokrotnie. Natomiast w latach 2001-2004 stabilizacji liczby osób znających inne kraje odpowiada także stabilizacja proporcji osób wyjeżdżających wielokrotnie.

Warto natomiast zwrócić uwagę, że częstość wyjazdów zagranicznych jest silnie zróżnicowana społecznie - identycznie jak odpowiedzi na pytanie o wyjazdy do innych krajów. Trzy czwarte badanych z grup, w których wyjazdy zagraniczne są powszechne lub niemal powszechne (osób z wyższym wykształceniem, członków kadry kierowniczej i inteligencji, pracujących na własny rachunek), w ciągu ostatnich dwudziestu lat wyjeżdżało za granicę co najmniej cztery razy. Tymczasem większość respondentów z wykształceniem podstawowym czy też rolników, którzy byli za granicą, wyjeżdżała nie więcej niż trzy razy.

Tabela 3

Liczba krajów odwiedzonych w ciągu ostatnich dwudziestu lat	Wskazania respondentów według terminów badań		
	XI 1997	VI 2001	V 2004
	w procentach		
Jeden	18	22	18
Dwa	13	12	11
Trzy	8	8	10
Cztery	3	4	7
Pięć	3	4	3
Sześć i więcej krajów	7	8	8
Wiele, nie pamiętam dokładnie ile	2	1	2
Był(a)m dawniej niż przed 20 laty	2	2	2
Nigdy nie był(a)m za granicą	44	39	39

Nieco mniej niż jedna piąta Polaków (18%) odwiedziła dotychczas tylko jeden obcy kraj, co piąty (21%) - był w dwóch lub trzech krajach, a co dziesiąty (10%) zna co najmniej pięć krajów.

KIERUNKI WYJAZDÓW

Najczęściej odwiedzanym krajem są Niemcy - w ciągu ostatnich dwudziestu lat był tam co trzeci Polak (ponad połowa tych, którzy deklarują, że byli za granicą). Następne w kolejności są Czechy i Słowacja. W tabeli podaliśmy też osobno Czechosłowację, gdyż pytanie dotyczyło ostatnich dwudziestu lat, a więc również okresu przed podziałem tego kraju. W Czechach i Słowacji było łącznie tyle samo badanych, co w Niemczech. Natomiast zdecydowanie rzadziej odwiedzane są kraje, z którymi Polska sąsiaduje od wschodu - Rosja, Ukraina, Białoruś i Litwa. Od początku lat dziewięćdziesiątych znacznie wzrosła i nadal systematycznie wzrasta liczba Polaków znających kraje zachodnioeuropejskie. Nie zmienia się jak na razie udział w ogólnej puli wyjazdów do krajów pozaeuropejskich - w Stanach Zjednoczonych było 2% Polaków, w Kanadzie jeszcze mniej (1%). Bez zmian pozostaje też liczba odwiedzających egzotyczne kraje w Afryce i Azji - było tam w sumie 2% badanych.

Tabela 4

Kraje odwiedzane przez Polaków w ciągu ostatnich dwudziestu lat	Wskazania respondentów według terminów badań			
	1993	1997	2001	2004
	w procentach			
Niemcy (NRD, RFN)	35 (69)	33 (59)	38 (63)	34 (57)*
Czechy	-	14 (24)	16 (27)	20 (33)
Słowacja	-	6 (11)	10 (16)	14 (24)
Czechosłowacja	19 (39)	11 (19)	7 (11)	5 (8)
Węgry	12 (23)	14 (25)	9 (15)	11 (18)
Włochy	1 (2)	7 (13)	10 (17)	9 (15)
Austria	5 (9)	7 (12)	9 (14)	9 (14)
Francja	4 (9)	7 (12)	7 (12)	8 (14)
Rosja	1 (3)	5 (9)	5 (8)	4 (7)
ZSRR	13 (26)	7 (12)	4 (7)	2 (4)
Bułgaria	5 (10)	5 (9)	3 (6)	4 (7)
Ukraina	0,4 (1)	2 (4)	3 (4)	4 (7)
Wielka Brytania (Anglia)	1 (2)	2 (4)	3 (5)	4 (7)
Hiszpania	1 (2)	2 (4)	4 (7)	4 (7)
Holandia	1 (2)	3 (5)	4 (7)	4 (6)
Grecja	2 (3)	2 (3)	2 (3)	4 (6)
Belgia	1	2 (3)	2 (4)	3 (6)
Szwecja	1 (3)	2 (4)	3 (5)	3 (5)
Rumunia	3 (6)	3 (6)	2 (3)	3 (4)
Jugosławia	3 (3)	1 (3)	3 (4)	2 (3)
Chorwacja	-	0,4 (1)	2 (3)	2 (4)
Litwa	0,4 (1)	1 (3)	2 (4)	2 (4)
Stany Zjednoczone	2 (3)	2 (4)	2 (3)	2 (3)
Turcja	2 (4)	2 (4)	2 (4)	2 (3)
Dania		0,7 (1)	2 (3)	2 (3)
Białoruś	0,1 (0,2)	1 (2)	2 (3)	1 (2)
Szwajcaria	0,6 (1)	1 (2)	1 (2)	1 (2)

*W nawiasach podano procenty od liczby osób, które były za granicą

CELE WYJAZDÓW

Zdecydowanie najczęściej wskazywanym przez Polaków celem wyjazdów zagranicznych jest turystyka, zwiedzanie innych krajów, uprawianie sportu (63%). W latach 1984-2004 celem wyjazdu prawie jednej piątej wyjeżdżających (18%) była praca zarobkowa, taka sama liczebnie grupa (18%) wyjeżdżała w celach handlowych i na zakupy.

RYS. 2. JAKIE BYŁY GŁÓWNE CELE WYJAZDÓW ZAGRANICZNYCH?

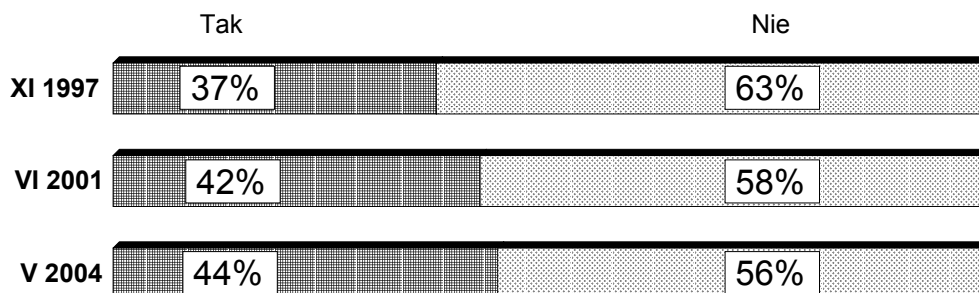

Badani wskazywali nie więcej niż dwa główne cele; ci, którzy byli za granicą wielokrotnie, podawali cele pięciu najdłuższych wyjazdów

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKÓW OBCYCH

Znajomość języków obcych ma coraz większe znaczenie, zwłaszcza teraz - po przystąpieniu naszego kraju do Unii Europejskiej i spodziewanym nasileniu się kontaktów z przedstawicielami innych nacji. Interesowało nas, ilu Polaków potrafiło się porozumieć w obcym języku w momencie integracji Polski z UE?

RYS. 3. CZY ZNA PAN(I) NA TYLE JAKIŚ JĘZYK OBCY, ABY MÓC SIĘ NIM POROZUMIEĆ?

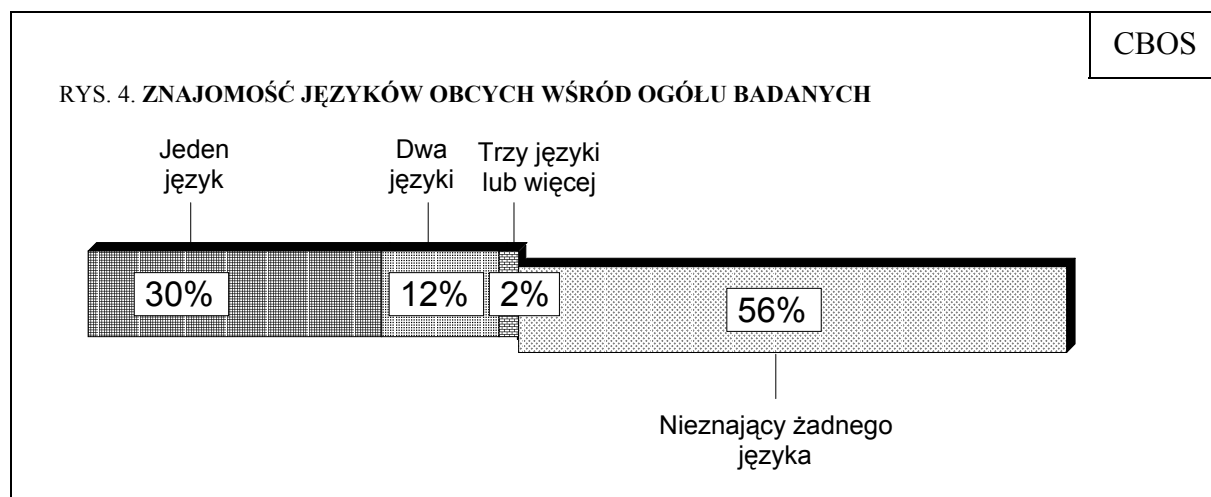

W ostatnich latach wzrasta liczba osób, które deklarują, że mogą porozumiewać się w obcym języku. Trzeba jednak zaznaczyć, że jest to wzrost niewielki. Nawet wśród osób z wyższym wykształceniem jedna czwarta przyznaje, że nie potrafi porozumieć się w żadnym obcym języku. Jedynie wśród uczniów i studentów znajomość języków obcych jest niemal powszechna - 87% badanych z tej grupy twierdzi, że zna obcy język na tyle, że może się w nim porozumieć. Jednocześnie wśród osób z wykształceniem średnim umiejętnością taką może się wykazać tylko niewiele więcej niż połowa (59%).

Wyraźnie wyodrębniają się trzy pokolenia o różnych możliwościach porozumiewania się w obcym języku. Wśród młodzieży od 18 do 24 roku życia dwie trzecie (67%) deklaruje znajomość języka obcego, ale wśród osób mających od 25 do 34 lat liczba ta spada poniżej połowy (do 46%), a wśród badanych w średnim wieku - jeszcze bardziej (45%-41%). Natomiast wśród respondentów starszych (mających od 55 do 64 lat) język obcy zna tylko co trzeci (35%), wśród najstarszych zaś - jeszcze mniejsza liczebnie grupa (29%).

Możliwość porozumiewania się w obcym języku deklaruje trzy piąte mieszkańców wielkich miast, liczących powyżej pół miliona ludności (60%), niemal połowa badanych mieszkających w miastach mających od 20 do 500 tys. ludności (48%) i tylko jedna trzecia mieszkańców wsi (35%).

Dwie trzecie respondentów deklarujących znajomość języków obcych może porozumiewać się w jednym języku. Co czwarty badany z tej grupy (27%) zna dwa języki, a co dwudziesty (5%) - trzy lub więcej.

Najwięcej Polaków deklaruje znajomość rosyjskiego - w tym języku może się porozumieć niemal jedna czwarta. Następne w kolejności są angielski i niemiecki. Znajomość tych języków znacznie wzrosła w stosunku do lat dziewięćdziesiątych. Zwraca uwagę nikłą znajomość języka francuskiego.

Tabela 5

Znajomość języków obcych wśród Polaków	Wskazania respondentów według terminów badań		
	XI 1997	VI 2001	V 2004
	w procentach		
Rosyjski	24	23	23
Angielski	9	16	17
Niemiecki	9	14	14
Francuski	2	2	2
Inne języki	2	1	4
Nieznający żadnego języka obcego	63	58	56

-

Młodzi ludzie (od 18 do 24 roku życia) znają przede wszystkim język angielski (54%), rzadziej niemiecki (22%), a jeszcze rzadziej - rosyjski (13%). Wśród badanych w wieku od 25 do 34 lat znajomość tych trzech języków jest wyrównana (angielski - 21% wskazań, rosyjski i niemiecki po 19%). Zasadnicza różnica uwidacznia się w grupach wiekowych powyżej 35 roku życia, w których dominuje znajomość języka rosyjskiego. Posługuje się nim jedna trzecia badanych w średnim wieku, podczas gdy angielski zna tylko 12%, a niemiecki 9% mających od 35 do 44 lat oraz odpowiednio 8% i 9% - w wieku 45-54 lata. Wśród respondentów w wieku przedemerytalnym również dominuje rosyjski (26%), język angielski znają nieliczni (4%). Osoby najstarsze równie często deklarują, że znają rosyjski i niemiecki (15% i 14%), najrzadziej - angielski (2%).

Opracował

Michał STRZESZEWSKI

A N E K S

Tabela 1. Czy był(a) Pan(i) kiedykolwiek za granicą?
(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	61	39	1005
Płeć			
Mężczyźni	63	37	480
Kobiety	59	41	525
Wiek			
18-24 lat	59	41	153
25-34	67	33	181
35-44	66	34	170
45-54	57	43	206
55-64	59	41	117
65 lat i więcej	54	46	179
Miejsce zamieszkania			
Wieś	42	58	366
Miasto do 20 tys.	60	40	129
20-100 tys.	75	25	199
101-500 tys.	68	32	199
501 tys. i więcej mieszk.	81	19	113
Wykształcenie			
Podstawowe	40	60	281
Zasadnicze zawodowe	51	49	261
Średnie	73	27	351
Wyższe	94	6	112
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	96	4	73
Prac. umysł. niż. szczebla	83	17	75
Pracownicy fiz.- umysł.	67	33	93
Robotnicy wykwalifikowani	63	37	83
Robotnicy niewykwalifik.	43	57	32
Rolnicy	21	79	53
Pracujący na własny rach.	82	18	47
Bierni zawodowo			
Renciści	45	55	107
Emeryci	57	43	209
Uczniowie i studenci	71	29	75
Bezrobotni	50	50	118
Gospodynie domowe i inni	49	51	42
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	72	28	153
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	75	25	58
sekt. pryw. poza rolnict.	76	24	197
prywatnym gosp. rolnym	23	77	58
Dochody na jedną osobę			
Do 299 zł	44	56	97
300-399	50	50	75
400-599	56	44	179
600-800	62	38	175
Powyżej 800 zł	85	15	192
Ocena własnych war. mater.			
Złe	49	51	343
Średnie	60	40	436
Dobre	80	20	226
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	53	47	66
Raz w tygodniu	59	41	499
1-2 razy w miesiącu	59	41	159
Kilka razy w roku	65	35	175
W ogóle nie uczestniczy	70	30	104
Poglądy polityczne			
Lewica	70	30	155
Centrum	64	36	306
Prawica	69	31	273
Trudno powiedzieć	43	57	270

Tabela 2. Ile razy w ciągu ostatnich dwudziestu lat, czyli od roku 1984, był(a) Pan(i) za granicą? (%)

	1 raz	2-3 razy	4-7 razy	8-20 razy	21 razy i więcej	Trudno powiedzieć	Nie dotyczy	Liczba osób
Ogółem	10	15	14	10	7	1	42	1002
Płeć								
Mężczyźni	8	13	14	11	13	1	40	479
Kobiety	12	16	15	10	2	1	44	523
Wiek								
18-24 lat	16	13	16	9	5	0	41	153
25-34	8	12	18	14	14	1	33	181
35-44	7	18	14	16	9	2	34	170
45-54	10	17	12	9	7	0	44	204
55-64	9	17	13	8	4	2	47	117
65 lat i więcej	10	12	12	7	2	2	55	178
Miejsce zamieszkania								
Wieś	11	9	9	6	4	1	59	365
Miasto do 20 tys.	8	11	14	10	12	1	44	128
20-100 tys.	11	23	18	13	6	1	28	199
101-500 tys.	10	18	15	12	9	2	35	199
501 tys. i więcej mieszk.	7	17	24	19	11	1	21	112
Wykształcenie								
Podstawowe	12	9	7	6	2	1	63	280
Zasadnicze zawodowe	8	16	11	7	9	1	50	260
Średnie	10	18	17	13	8	2	31	350
Wyższe	8	15	34	23	12	1	7	112
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	9	16	36	24	11	0	4	73
Prac. umysł. niż. szczebla	10	28	15	17	12	1	17	75
Pracownicy fiz.-umysł.	8	16	20	12	8	1	33	93
Robotnicy wykwalifikowani	11	20	13	12	7	0	37	83
Robotnicy niewykwalifik.	3	9	22	0	9	0	57	32
Rolnicy	2	10	2	3	2	3	79	53
Pracujący na własny rach.	4	6	13	28	30	2	18	47
Bierni zawodowo								
Renciści	11	14	8	5	2	1	59	106
Emeryci	9	15	13	6	2	2	52	208
Uczniowie i studenci	18	13	17	13	8	1	29	75
Bezrobotni	15	13	6	6	7	1	52	118
Gospodynie domowe i inni	12	8	19	6	4	0	51	42
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	8	18	20	20	7	0	28	153
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	9	26	21	7	12	0	25	58
sekt. prywat. poza rolnict.	11	15	18	15	15	1	24	197
prywatnym gosp. rolnym	2	11	2	3	3	3	77	58
Dochody na jedną osobę								
Do 299 zł	13	15	8	4	4	0	56	97
300-399	15	14	13	4	1	2	50	74
400-599	9	17	17	10	5	1	46	179
600-800	9	14	12	10	10	2	43	173
Powyżej 800 zł	8	16	24	19	12	1	21	191
Ocena własnych war. mater.								
Złe	11	13	9	7	5	1	55	342
Średnie	9	16	15	10	6	1	43	434
Dobre	11	15	22	17	13	1	21	226
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	11	18	13	8	2	2	47	66
Raz w tygodniu	11	15	13	10	5	1	44	498
1-2 razy w miesiącu	8	17	14	11	7	1	43	159
Kilka razy w roku	9	12	15	13	10	2	39	175
W ogóle nie uczestniczy	8	16	22	9	13	1	32	103
Poglądy polityczne								
Lewica	11	20	16	13	7	1	32	154
Centrum	11	14	16	12	7	1	39	304
Prawica	11	14	17	14	10	1	33	273
Trudno powiedzieć	8	13	9	5	4	1	60	270

Tabela 3. Jakie były główne cele tych wyjazdów? Proszę wskazać nie więcej niż dwa główne cele. 1 - Turystyka, zwiedzanie, uprawianie sportu; 2 - Wypoczynek, leczenie; 3 - Zakupy, handel; 4 - Praca zarobkowa; 5 - Załatwianie spraw służbowych; 6 - Studia, stypendium naukowe, doskonalenie znajomości obcego języka; 7 - Odwiedziny u krewnych lub przyjaciół

	(%)								Trudno powiedzieć	Liczba osób
	1	2	3	4	5	6	7	8		
Ogółem	63	16	18	18	8	3	19	2	5	608
Płeć										
Mężczyźni	58	11	22	29	12	2	13	2	5	301
Kobiety	67	21	14	7	4	4	25	3	4	307
Wiek										
18-24 lat	82	23	15	11	0	8	15	2	0	90
25-34	65	18	26	29	9	3	14	1	0	122
35-44	62	20	18	26	11	4	11	1	1	113
45-54	65	13	18	19	14	0	18	3	3	118
55-64	57	12	22	7	7	2	16	6	10	68
65 lat i więcej	44	9	10	5	5	0	42	3	17	97
Miejsce zamieszkania										
Wieś	53	10	19	26	5	0	21	3	4	155
Miasto do 20 tys.	61	16	26	16	6	4	15	0	8	77
20-100 tys.	66	19	16	19	8	1	22	2	4	149
101-500 tys.	66	21	18	11	7	5	15	1	3	136
501 tys.i więcej mieszk.	70	15	13	12	15	5	20	3	5	91
Wykształcenie										
Podstawowe	51	11	32	14	1	1	23	2	7	112
zasadnicze zawodowe	44	12	25	36	7	0	20	1	2	134
Średnie	70	21	14	13	6	2	20	4	6	257
Wyższe	80	17	5	11	21	9	10	1	2	105
Grupa społ.-zaw. pracujący										
Kadra kier., inteligencja	82	16	5	13	25	10	6	2	0	70
Prac.umysł.niż.szczebla	75	20	12	13	8	3	23	2	0	62
Pracownicy fiz.- umysł.	71	19	25	22	5	0	13	3	0	62
Robotnicy wykwalifikowani	60	15	28	22	13	0	9	0	0	52
Robotnicy niewykwalifik.	33	22	40	40	0	0	15	0	0	14
Rolnicy	56	0	39	45	0	0	19	0	8	11
Pracujący na własny rach.	73	9	23	33	18	0	8	2	2	39
Bierni zawodowo										
Renciści	25	15	12	18	6	0	40	4	12	49
Emeryci	54	8	14	5	4	0	31	4	16	118
Uczniowie i studenci	87	26	11	13	0	12	11	1	0	53
Bezrobotni	48	18	29	28	2	0	23	3	2	59
Gospodynie domowe i inni	61	34	32	25	4	4	12	0	0	21
Pracuje w:										
inst. państw., publicznej	79	12	15	15	12	6	12	0	0	110
spółce właścicieli	69	20	26	18	13	0	10	2	0	43
prywatnych i państwa	66	19	17	25	14	2	13	2	0	150
sekt. pryw. poza rolnict.	66	19	17	25	14	2	13	2	0	150
prywatnym gosp. rolnym	55	8	33	46	0	0	16	0	7	13
Dochody na jedną osobę										
Do 299 zł	42	21	16	32	13	0	24	2	0	43
300-399	58	8	20	17	5	0	16	0	7	38
400-599	56	13	26	24	2	1	22	5	2	99
600-800	65	13	16	15	8	2	17	4	8	108
Powyżej 800 zł	69	19	12	13	13	5	18	2	6	163
Ocena własnych war. mater.										
Złe	48	15	23	20	8	1	22	3	7	168
Średnie	62	13	18	17	5	3	20	2	5	260
Dobre	77	22	13	17	12	3	15	1	2	180
Udział w prakt. religijnych										
Kilka razy w tygodniu	53	8	12	12	4	2	32	9	0	35
Raz w tygodniu	64	15	16	19	6	2	20	2	6	293
1-2 razy w miesiącu	57	18	17	18	9	4	18	2	4	94
Kilka razy w roku	67	21	22	14	11	3	14	1	4	113
W ogóle nie uczestniczy	61	14	24	20	12	1	20	0	5	73
Poglądy polityczne										
Lewica	64	16	12	18	11	4	19	2	4	109
Centrum	69	14	21	21	7	2	14	2	5	195
Prawica	64	22	14	19	10	3	17	2	2	188
Trudno powiedzieć	49	10	26	11	4	2	30	3	8	117

Tabela 4. Czy zna Pan(i) na tyle jakiś język obcy,
aby móc się nim porozumieć?
(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	44	56	1006
Płeć			
Mężczyźni	45	55	481
Kobiety	42	58	525
Wiek			
18-24 lat	67	33	153
25-34	46	54	181
35-44	45	55	170
45-54	41	59	206
55-64	35	65	117
65 lat i więcej	29	71	180
Miejsce zamieszkania			
Wieś	35	65	367
Miasto do 20 tys.	39	61	129
20-100 tys.	48	52	199
101-500 tys.	48	52	199
501 tys. i więcej mieszk.	60	40	113
Wykształcenie			
Podstawowe	25	75	282
Zasadnicze zawodowe	31	69	261
Średnie	59	41	351
Wyższe	75	25	112
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	79	21	73
Prac. umysł. niż. szczebla	70	30	75
Pracownicy fiz. - umysł.	42	58	93
Robotnicy wykwalifikowani	32	68	83
Robotnicy niewykwalifik.	27	73	32
Rolnicy	30	70	53
Pracujący na własny rach.	54	46	47
Bierni zawodowo			
Renciści	31	69	107
Emeryci	31	69	210
Uczniowie i studenci	87	13	75
Bezrobotni	32	68	118
Gospodynie domowe i inni	34	66	42
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	57	43	153
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	53	47	58
sekt. pryw. poza rolnict.	49	51	197
prywatnym gosp. rolnym	33	67	58
Dochody na jedną osobę			
Do 299 zł	30	70	97
300-399	43	57	75
400-599	36	64	179
600-800	40	60	175
Powyżej 800 zł	56	44	192
Ocena własnych war. mater.			
Złe	35	65	344
Średnie	43	57	436
Dobre	59	41	226
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	31	69	66
Raz w tygodniu	42	58	500
1-2 razy w miesiącu	44	56	159
Kilka razy w roku	47	53	175
W ogóle nie uczestniczy	54	46	104
Poglądy polityczne			
Lewica	56	44	155
Centrum	43	57	306
Prawica	48	52	273
Trudno powiedzieć	33	67	271

Tabela 5. Znajomość języków obcych wśród Polaków

(%)

	Angielski	Francuski	Niemiecki	Rosyjski	Inne języki	Nieznający żadnego	Liczba osób
Ogółem	17	2	14	23	4	56	1006
Płeć							
Mężczyźni	18	1	15	24	5	55	481
Kobiety	16	2	13	22	4	58	525
Wiek							
18-24 lat	54	2	22	13	2	33	153
25-34	21	1	19	19	7	54	181
35-44	12	1	9	32	4	55	170
45-54	8	1	9	34	3	59	206
55-64	4	2	11	26	1	65	117
65 lat i więcej	2	3	14	15	7	71	180
Miejsce zamieszkania							
Wieś	8	0	13	19	3	65	367
Miasto do 20 tys.	14	1	12	22	1	61	129
20-100 tys.	20	2	13	27	4	52	199
101-500 tys.	21	2	16	24	5	52	199
501 tys. i więcej mieszk.	34	3	17	32	10	40	113
Wykształcenie							
Podstawowe	6	1	10	11	3	75	282
Zasadnicze zawodowe	5	0	6	21	3	69	261
Średnie	24	3	20	30	6	41	351
Wyższe	47	3	20	37	8	25	112
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	50	3	21	43	7	21	73
Prac.umysł.niż.szczebła	28	1	18	41	8	30	75
Pracownicy fiz.-umysł.	13	0	13	25	7	58	93
Robotnicy wykwalifikowani	6	0	8	24	3	68	83
Robotnicy niewykwalifik.	12	0	2	13	0	73	32
Rolnicy	4	0	6	22	2	70	53
Pracujący na własny rach.	15	2	29	30	4	46	47
Bierni zawodowo							
Renciści	4	1	8	16	6	69	107
Emeryci	3	3	13	21	3	69	210
Uczniowie i studenci	73	3	31	14	6	13	75
Bezrobotni	11	3	9	16	2	68	118
Gospodynie domowe i inni	8	0	11	21	0	66	42
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	18	0	16	38	6	43	153
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	20	0	11	42	2	47	58
sekt. pryw. poza rolnict.	25	2	16	21	6	51	197
prywatnym gosp. rolnym	4	0	7	26	2	67	58
Dochody na jedną osobę							
Do 299 zł	6	0	9	18	1	70	97
300-399	15	1	11	19	3	57	75
400-599	9	1	13	23	3	64	179
600-800	11	1	12	22	6	60	175
Powyżej 800 zł	25	3	19	32	6	44	192
Ocena własnych war. mater.							
Złe	8	1	10	21	3	65	344
Średnie	13	2	14	25	4	57	436
Dobre	36	2	19	25	5	41	226
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	14	2	11	10	5	69	66
Raz w tygodniu	13	2	14	23	2	58	500
1-2 razy w miesiącu	20	1	15	22	4	56	159
Kilka razy w roku	19	3	11	28	5	53	175
W ogóle nie uczestniczy	27	1	20	25	11	46	104
Poglądy polityczne							
Lewica	20	2	15	34	3	44	155
Centrum	17	2	15	24	3	57	306
Prawica	22	2	13	21	6	52	273
Trudno powiedzieć	9	1	13	19	4	67	271